

Wprowadzenie

Zeszyt 21 „Białostockich Studiów Prawniczych” poświęcony jest problematyce czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości. Nadesłane i opublikowane artykuły naukowe stanowią kontynuację i pogłębienie badań zainicjowanych w ramach projektu naukowego pt. „Pilotażowe wdrożenie modelu ‘Community Court’ w Polsce jako instytucjonalnego pomostu pomiędzy wymiarem sprawiedliwości, organami samorządowymi i organizacjami społecznymi ułatwiającego realizację sprawiedliwości naprawczej w praktyce”, realizowanego w latach 2014-2015 i finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu „Innowacje Społeczne”.

Celem projektu było stworzenie i pilotażowe wdrożenie modelu współpracy pomiędzy organizacją społeczną a sądem, w tym zwłaszcza opracowanie procedury polegającej na tworzeniu programów naprawczych dla oskarżonych, z których może korzystać sąd orzekając karę. Wzorowano się na anglosaskim modelu *community court* („sądu dla społeczności”), charakteryzującym się ścisłą współpracą wymiaru sprawiedliwości z organizacjami społecznymi oraz szerokim stosowaniem zasad i procedur sprawiedliwości naprawczej na rzecz zwiększenia roli kar wolnościowych, instytucji probacyjnych oraz środków kompensacyjnych.

Autorami tekstów nadesłanych do „Białostockich Studiów Prawniczych” są nie tylko bezpośredni wykonawcy wspomnianego projektu, ale również grono uznanych autorytetów naukowych w dziedzinie procesu karnego i sprawiedliwości naprawczej z wiodących ośrodków naukowych w Polsce. Opracowania zawarte w niniejszym tomie odzwierciedlają stan dyskusji nad kluczowymi zagadnieniami poruszonymi na kartach „Białostockich Studiów Prawniczych”.

Problematyka czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości jest niezwykle istotna, ponieważ obejmuje swym zasięgiem możliwość udziału społeczeństwa w procesie karnym, a co za tym idzie demokratyzację wymiaru sprawiedliwości. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom i dyskusjom dotyczącym roli czynnika społecznego w procesie karnym, analizie poddano ogólne założenia sprawiedliwości naprawczej oraz założenia modelowe *community justice*. Stanowią one wprowadzenie do dalszych rozważań nad zagadnieniami szczegółowymi, wyposażając Czytel-

nika w podbudowę teoretyczną do bardziej efektywnej analizy treści omawianych w tym tomie. Gruntownie omówiony został udział czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości w odniesieniu do następujących perspektyw: historyczno-prawnoporównawczej, konstytucyjnej, orzecznictwa, zasady publiczności, postępowania w sprawach nieletnich oraz postępowania wykonawczego. Przedmiotem rozważań są także zagadnienia szczegółowe odnoszące się do udziału i roli organizacji pozarządowych w procesie karnym, realizacji instytucji probacyjnych oraz czynnika społecznego w kontekście mediacji między ofiarą a sprawcą oraz w sprawach z zakresu prawa pracy.

Żywimy głęboką nadzieję, że kolejny numer „Białostockich Studiów Prawniczych” i zamieszczone w nim artykuły stanowiąc będą istotny wkład w rozważania naukowe dotyczące problematyki czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości, a lektura tego numeru pozwoli na odnalezienie inspiracji dla kolejnych naukowych przemyśleń.

Cezary Kulesza, Dariusz Kuźelewski, Stanisław Burdziej
Redaktorzy tematyczni tomu